

Piecko bello

Gezelligheid kent geen tijd. De Anton Pieckdag is behalve voor duizenden bezoekers ook voor de hofbewoonsters van het hofje 'In den Groenen Tuyn' een feestje. En ook een uitstekende gelegenheid om de ouderwetse Hollandse gezelligheid tentoon te spreiden.

Op z'n 19de eeuws treden de bewoners als groep naar buiten en dat bindt. „Kijk een leuke man”, roept Marianne en wijst Ellen op een jonge man die met een filmcamera het hoftoneel vastlegt voor later. Ellen ver-

ontschuldigt zich tegenover de gasten voor haar vrijpostige buurvrouw. „Zo is nou al de hele middag. Meid, gedraag je. Ze doet alsof ze nog nooit een man

heeft gezien!” Even later waarschuwt Marianne de bezoekers voor het ‘gajes en gepeupel’ op straat. Pas ook op voor zakkenrollers, roept ze een stelletje na.

Met kunst de lakens uitdelen

Onder het motto ‘Geef me de Vijf’ viert de Vijfhoek Kunstroute op 28, 29 en 30 mei het vijfjarige jubileum. In de vroegere lakenwijk fungeert het laken als artistieke rode draad.

Een groep van kunstenaars slaat al vijf jaar de handen ineen en zet de Vijfhoek met kunst op de kaart. Naast Haarlemse kunstenaars presenteren zich dit jaar, net als in 2009, ook Belgische kunstenaars, afkomstig uit de vijfhoek van Brussel. Juist in de Vijfhoek hebben Vlamingen - denk aan de straat-

namen - hun sporen nagelaten. Hun vakmanschap op het gebied van de lakenproductie (luze wollen stof) bracht de stad in de 17de eeuw grote welvaart. Met een geknoopt laken voor het raam afficheert de kunstenaar zich als een creatieve ‘dief in de nacht’.

Op lakens zullen jonge graffitiartiesten worden uitgenodigd hun kunsten te tonen. Ook wordt oud en nieuw beeldmateriaal van de wijk op een laken geprojecteerd. Het Proveniershof is samen met het Wilsonsplein het kloppend hart van de Kunstroute: op beide plekken verrijst een tent met kunst. Tevens zal een aantal hofjeswoningen ingericht zijn als galerie.

Meer info: www.vijfhoekkunstroute.nl

* De organisatie met v.l.n.r. Joke, Esther, Leo, Gijsbert, Christine, Liedeke, Corrie, en Maurice geeft elkaar vast de vijf

Hofjeskrant Enquête • de resultaten

Rekening houdend met het feit dat het na het uitkomen van de krant wekenlang winter was en de straten glad bleven, stemt de respons tot tevredenheid.

Bij drogisterij Van der Pigge werden 51 formulieren in ruil voor een proefzakje Hofjesthee ingeleverd, bij boekhandel Blokker 6. Twaalf mensen reageerden digitaal. De waardering voor de inhoud van ‘de feelgoodkrant’ is 7,7; de vormgeving kreeg 7,9 als cijfer. De Haarlemse Hofjeskrant blijkt vooral in de smaak te vallen bij senioren. De redactie ontving ook vijf lezersbijdragen (zie pagina 3). Op pagina 2 kunt u meer lezen.

De krant scoort vooral bij senioren. Is dat nostalgie of zit er meer achter? Is er in de media soms teveel aandacht voor de jeugd, voor sterren, voor alles wat mis gaat? Goed nieuws is geen nieuws. Zeggen ze. Waarom eigenlijk niet. Lezer Kees van Dulleman mailde: ...aardiger is dat de Hofjeskrant vaker verschijnt dan De Poezenkrant en kleurrijker is dan de The Daily Invisible van Lucas

• Jachthoornblazers in het hofje van Codde en Van Beresteyn

Vischjager. „Het is een krant waar je alleen maar blij van kunt worden.” Aardig natuurlijk, maar het zegt ook iets over de behoefte aan diversiteit. Aan inkleuring. De interesse in lokaal nieuws groeit, mede als reactie op de globalisering. Dat verband wordt ook regelmatig gelegd. Vanuit de invalshoek van de hofjes draag ik graag mijn steentje bij.

Willem Brand

Winter in de hofjes

Dit prachtige winterse plaatje werd opgestuurd door Ingrid Paardenkoper Overman, bewoonster van het Teylers Hofje. „Ik heb de foto genomen op woensdag 6 januari toen er 's middags onophoudelijk dikke sneeuwvlokken naar beneden kwamen en er binnen een paar uur wel een laag van 20 cm lag. Het was al donker aan het worden en nog niemand had er zijn voetsporen achtergelaten. Dus de hof op zijn mooist!” Op pagina 3 meer bijdragen van lezers!

Stampopot na Jägerwals

Mooier kan niet. Vlak voor de gezamenlijke kerstmaaltijd in het hofje van Codde en Van Beresteyn krijgen de bewoners een concert van jachthoornblazers voorgeschoteld. En dat terwijl de sneeuwvlokken gestaag de tuin steeds meer in kerstsfeer brengen.

Blazersgroep 't Panneland brengt in oertoon de Jägerwals, de Jägermars nr. 3 om te eindigen met het lied Zum Trinken. Dan is het voor bewoners en genodigden op naar een stampotmaaltijd zuurkool of boerenkool. Reactie van een bewoonster: „Met hoorngeschal werden we naar buiten gelokt: boomverlichting, vuurpotten en een warme dronk, ja zelfs de Heer die ons een wit tapijt schonk. Dank aan degenen die deze maaltijdavond op touw hebben gezet en onze onderlinge band hebben versterkt.”

Senang tussen vrouwen

Hartelijk is de sfeer tijdens de kerstborrel in de regentenkamer van het hofje 'In den Groenen Tuyn'. De heer Niehe, voorzitter van de stichting, stelt een nieuwe rentmeester (lees: beheerder) voor, als opvolger van Jan Willeminck. Die laatste blijft overigens wel gewoon regent.

Of de dames rustig aan willen doen en mondjesmaat willen vertrekken, grapt de voorzitter. Na twee mutaties in 2008 waren vijf verhuizingen in 2009 wel erg veel van het goede. „We willen dat u blijft zitten waar u zit en zich senang voelt.” Bewoonster Marianne

woont een jaar in het hofje en is daar dankbaar voor. „Ik kan hier verdriet en vreugde delen. De vrouwen hebben me geholpen om alles op een rijtje te zetten. Het zijn engelen. Hier voel ik me veilig, hier kan ik me opladen om dan buiten het leven beter aan te kunnen.”

>> vervolg pagina 1 >>

Vervolg resultaten ENQUÊTE

Welk aspect spreekt u het meeste aan?

De minst uitgesproken vraag omdat men kon kiezen tussen historie, wonen en leven in hofjes nu en het behoud. De meeste respondenten streepten twee van de drie aan. Twaalf mensen vonden alle drie de aspecten even belangrijk. Eén persoon vond het zo de 'juiste mix'.

Zou u voor de instandhouding van de Hofjeskrant een financiële bijdrage willen leveren?

43 ja, 19 nee, 7 weet niet

Vindt u dat de krant financiële steun van de gemeente verdient?

63 ja, 4 nee, 2 weet niet

Vindt u dat de Monumentenpagina moet blijven?

65 ja, 4 nee

Gemiddelde leeftijd: 64

Extra hoog vanwege de hoge respons van hofbewoners, namelijk 26.

Restauratie gevelstenen

Het was niet groter dan anderhalf bij twee millimeter maar een verfreestje, ontdekt door huisschilder Schenk, leidde uiteindelijk tot reconstructie van twee geletterde gevelstenen én restauratie van één geletterde gevelsteen.

Volgens regent Maarten Poldermans een staaltje van uniek vakmanschap. „Architectuurhistorica Olga van der Klooster is één van de weinige kleurspecialisten in ons land die thuis is in de 17de eeuw. Het verfrestant was te klein om een accurate restauratie uit te voeren. Olga heeft gekozen voor kleuren die in de tijd dat de steen vervaardigd werd, gangbaar waren.” De grote één na onderste gevelsteen, die met lichte letters op een lichtblauwe ondergrond, met in de tekst de namen Joh. Enschede en Corn. Baart, me-

moreert een opknappbeurt in 1772 van de rij huisjes die aan de westzijde van het hofje staan. Deze vijf huisjes worden ook wel de proostkamers genoemd ofwel de huisjes die in 1609 door proost Zaffius geschonken zijn. Op de steen met de naam van de dichter van het vers erop, I. Olthof, waren op oude foto's nog duidelijk blauwe verfsporen te zien zijn. Hier kan dus van een restauratie in plaats van een reconstructie gesproken worden. De letters zijn nu weer keurig in het originele blauw te lezen. Deze steen memoereert een verbouwing. De hele voorgevel van de meest zuidelijk gelegen rij huisjes (A t/m F) is zo'n 40 cm naar voren gehaald.

Website Hofjeskrant

Zo nu en dan vraagt een lezer zich af waar en hoe oude nummers zijn te verkrijgen. Als iemand een ruilhandeltje wil beginnen, hij of zij is welkom. Nalezen kunt u ze in elk geval op de website www.haarlemse-hofjeskrant.nl onder het kopje 'Archief'.

Teylers Hofje

In de Bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers Hofje dat werd gesticht na de dood van Pieter Teyler van der Hulst. Het hofje is een ontwerp van architect Leendert Vriant, die ook de Oude Zaal in het Teylers Museum heeft ontworpen. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw. Maar het geheel oogt licht en wett. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland. Vanaf 2008 onderhouden en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje. Bel voor meer informatie (020) 515 55 55 of kijk op www.elanwonen.nl.

Een lange smalle deksel

Op een dag zou ik samen met mevrouw de keukenkast schoonmaken. Ik hielp haar waar nodig, maar kwam in haar huisje in het Frans Loenenhofje ook langs voor de gezelligheid.

Net als mevrouw aan de telefoon is, zie ik een man op het pad achter de keuken voorbijlopen. In zijn handen draagt hij een deksel lang, smal en van licht eiken. Tijdens de koffie dacht ik opeens: dat was een deksel van een doodskist! Ik wist niet dat er iemand in het hofje overleden was. Mevrouw was ondertussen boodschappen doen. Toen ze terugkwam, vertelde ze dat er inderdaad een bewoonster overleden was en in de regentenkamer lag opgebaard. Aan het eind van de ochtend kwam de rouwstoet voorbij, de kist met dragers en daarachter de hofbewoonsters met bloemen. Het was

een bijzonder gezicht, langs de huisjes de poort uit. Mevrouw, die inmiddels al jaren niet meer in het hofje woont, en ik spraken vaak over gekke dingen in het leven. Nou, dit was even schrikken maar ook heel mooi. De dood hoort immers bij het leven.

Anneke Jongejan-Walker

Warme vrouw

Oma had voor één gulden per week een kamer in het hofje van Gratie. Dat lag in de Jacobstraat en is in 1964 afgebroken ten behoeve van de parkeergarage Raaks. In een kast was een gasstel ingebouwd en vanuit een raam had je uitzicht op een steegje.

Dat steegje bestaat nog steeds tussen coffeeshop Regina en ijzerwinkel Schous. In de gang was een W.C. voor alle bewoners en een pomp om water te halen. In de mooie regentenkamer mocht niemand komen. Toch ben ik er een keer in geweest.

Bij de voordeur moesten we aanbellen. Er werd open gedaan door een vrouw met zwarte kousen die steeds vroeg: 'Waar moeten jullie naartoe?' Om van dat gezeur af te zijn klommen we door het ene raam dat in oma's kamer zat naar binnen en liepen, als we weggingen, langs de zwarte kousenvrouw weer naar buiten.

In het steegje bij het raam zat altijd een

vrouw met weinig kleding aan. 'Waarom zit die vrouw daar?' vroegen we dan aan oma. Oma zei dan dat die vrouw het altijd warm had.

Oma is op een dag, dat was net na de oorlog, met een vraag naar het Haarlems Dagblad gegaan of ze in de krant wilde zetten dat het hofje centrale radio kon krijgen. Muziek leek haar wel leuk. Niet iedereen had toen radio. Nou, die radiodis-

tributie kwam er! Dat stukje in de krant begon met de zin 'Ze was een gratie en kwam van het hofje van Gratie'. Mijn oma heette Wilhelmina Johanna Westendorp - ten Bosch (11-4-1877 - 9-9-1951).

An Smit-Westendorp

• Hoffelijke anekdotes •

Tante Wimpie

Het zal omstreeks 1925 geweest zijn. "Wimpie", voor mij altijd "tante Wimpie" gebleven (haar achternaam heb ik nooit gekend), was vóór die jaren zogenaamde eerste meid bij de familie Krol in het Florapark.

Mijn moeder was daar in haar jonge jaren kamermeisje en hield ook na haar dienstjaren contact met tante Wimpie.

Toen tante Wimpie oud was - zij is altijd ongehuwd gebleven - kwam zij te wonen op het Bruiningshofje. Ik weet het nog goed, als je het hofje door het poortje binnenkwam, het laatste woninkje aan de rechterzijde. Met mijn tien jaar oudere zus ging ik dan op bezoek.

Wat was hier voor een knulletje van 5 jaar nou zo bijzonder aan dat je het je leven lang niet vergeet? Tante Wimpie had twee dingen in huis waar ik altijd naar uitkeek. Op de vensterbank stond een ongeveer 7 cm hoog op z'n achterpoten staand ijzeren konijntje waarvan het kopje als je hem aanraakte een knikkende beweging maakte. Als kind vond ik dat prachtig. Het tweede was het snoeptrommetje met de vierkante bruine snoepjes waaruit wij er elk één kregen als wij weer naar huis gingen.

Wij woonden toen nog in de Leidsebuurt. Kort na 1925 verhuisden wij naar de Haarlemmermeerpolder en is het contact met tante Wimpie voor mij verloren gegaan. De herinnering blijft.

Ton Hendriks

Deegroller

Sinds een jaar heeft Claudia Kooistra een bedrijfje dat stelletjes de weg in de liefde probeert te wijzen.

Om haar folder 'Over liefde gesproken...' treffend te illustreren ging zij samen met haar partner naar het Proveniershof. Daar zat Zij zogenaamd boos met een deegroller achter HEM aan. „Puntje bij paaltje heb ik besloten toch maar geen plaatje van die scène te gebruiken. Wat wij eraan over

hebben gehouden, behalve de foto's, is een leuke ervaring. We hebben verschrikkelijk gelachen."

Claudia Kooistra

Wonen in een hofje is niet alléén een boffe, het is zoveel meer: de schoonheid als je binnenkomt, keer op keer. Een groene tuin midden in de stad en dat kwam zomaar op mijn pad.

Renske Straatsma
(hofje In den Groenen Tuyn)

Hofjesanekdotes In het vorige nummer werd u, de lezer, uitgenodigd een hofjesanekdote in te sturen. De vijf inzenders kunnen bij drogisterij Van der Pigge een leuke attentie ophalen. **Gefeliciteerd!**

De winter was lang

Nog voor kerst viel de eerste sneeuw. De hofjes veranderden al snel in winterse paradijsjes. De hofbewoners bleven vaker dan normaal thuis en wie daartoe in staat was veegde z'n straatje schoon. Buiten was het koud, binnen werd het warm door één draai aan de knop.

Tussen de 16e en 19e eeuw waren strenge winters eerder regel dan uitzondering. Havens, grachten en vaarten waren vaak maanden per jaar dichtgevroren. Die periode staat ook wel bekend als de Kleine IJstijd. Ons beeld van het leven toen wordt nog altijd bepaald door de ijsgezichten van de schilders Avercamp en later door Leickert met hun prachtige verhalende details over schaatsende paartjes en ander wintervermaak op het ijs. Maar voor het gewone volk waren dit barre tijden: de prijzen van turf en voedsel stegen schrikbarend, drinkwater werd schaars en ziekten grepen om zich heen.

Turf en hout behoorden 's winters tot de belangrijkste preuven, de gaven in natura, die de hofjesbewoners met enige regelmaat ontvingen. Met turf moesten ze hun woningen verwarmen, maar ook hun maaltijden koken. De schouw in de woonkamer was zowel kookplaat als verwarming. Naast vrij woongenot en brandstof behoorden boter, spek, brood en soms bier tot de preuven, die wekelijks en later maandelijks werden uitgereikt in alle hofjes. Hoe rijker het hofje, des te royaler waren de preuven. Eind 18e eeuw ontvingen de bewoners van het hofje Noblet vijftientig manden turf, de bewoners van het hofje van Heythuyzen vijftien ton turf, terwijl in het Wijnberghofje jaarlijks dertig ton turf naar de bewoners ging.

Door de tiërcering, een bezuinigingsmaatregel van keizer Napoleon om slechts één derde van de rente op staatsobligaties uit te keren, werden de meeste besturen van de Haarlemse hofjes pijnlijk in hun financiële positie getroffen. De preuven werden daardoor ook minder. Om het hoofd boven water te houden ging het Hofje van Loo enkele woningen verhuren, besloot het Hofje van Staats hun jubileum niet te vieren en overwoog het bestuur Van Beresteyn de familieportretten toegeschreven aan Frans Hals, te verkopen. Het laatste voornemen leverde veel kritiek op in de Haarlemse pers.

Bij herhaling lezen we dat regenten in de 19^e eeuw bijspringen als bewoners tekort komen in brandstof of voedingsmiddelen. In de loop van de 20ste eeuw is langzamerhand het vrij woongenot, op een enkele uitzondering na, vervallen. Bewoners betalen huur en sociale overheidsvoorzieningen vervangen de preuven. De woning is voorzien van alle faciliteiten en uiteraard van centrale verwarming.

Anno 2010 zitten de hofjesbewoners in deze lange winter er warmpjes bij. Zij maken zich nu zorgen over de overlevingskansen van de vogels tijdens de lange periode van vorst en sneeuw en hangen 'als preuven' vetbolletjes en pinda's in de bomen.

Jesje Vermeulen-Haanappel
regentes

Olietel op tafel

Hoe ouder je wordt, hoe verder terug in de tijd je kunt gaan. Mevrouw Riet Snel-Hoos (90) kan dat als geen ander. Op de Dag van de Ouderen bezoekt zij samen Riëlle Boerland en buurman Aart van Valen het Burgerweeshuis en het Proveniershof.

In het Burgerweeshuis in het Groot Heiligland, thans het Frans Hals Museum, leerden Mina Weesman en Willem Verkerk, grootouders aan moeders kant, elkaar begin 20^e eeuw kennen. Het bleef daar in de familie want de broer van Willem trouwde met de zus van Mina! „Zes weken voor de geboorte van mijn moeder overleed mijn grootvader aan TBC”, weet mevrouw Snel. Haar grootmoeder heeft ze maar acht jaar gekend. Tijdens die eerste acht levensjaren ging Rietje vaak bij oma Verkerk op bezoek. Oma Mina woonde met haar ongetrouwde dochter Rie in huisje 144ij aan de noordzijde van het Proveniershof. „De huizen

waren toen nog van de gemeente. Ene meneer Onderwater haalde daar elke week de huur op. Mijn moeder kwam er haast elke dag en ik, de jongste, ging vaak mee. Als ik buiten speelde, dan mopperden de burens wel eens. Ja, oude mensen zeuren. Daar heb ik geen last van. Ik ben altijd blij als ik kinderen hoor spelen.” „Tante Rie, zeven jaar ouder dan mijn moeder, heeft tot de dood voor haar moeder gezorgd. Ik zie nog het olietel op tafel staan. Een kast stelde de keuken voor en de kraan zat op kniehoogte. Tante heeft er

nog voor gezorgd dat er een aanrecht kwam. Ik weet nog dat mevrouw Godefroy hun buurvrouw was. Haar zoon kon heel mooi zingen. Dat deed hij altijd als hij naar het toilet ging. Dan stonden wij te luisteren.” „Toen grootmoeder in 1928 stierf, moest tante Marie het huisje uit. Na veel vijven en zessen, want tante was pas 47 jaar, kreeg ze een kleiner huisje aan de zonkant, op 144c.” In januari 1945, de hongerwinter, trouwde Riet en werd ze Riet Hoos-Snel. Met man en zoon Peter, die in maart 1946 ter wereld kwam, heeft ze nog drie maanden in het huisje van tante gewoond. „We woonden op een zolderetage in de Voorhelmstraat. Mijn ongetrouwde tante moest naar het ziekenhuis en zei: gaan jullie maar in mijn huis, dan kan het kind lekker buiten staan”.

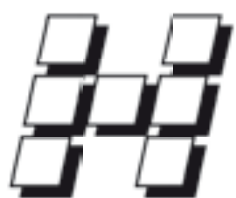
* Riëlle Boerland neemt mevrouw Snel terug in de tijd

Mooiste monument

Tijdens de feestelijke afsluiting van het themajaar Haarlem Monumentaal 2009 in de Gravenzaal werd niet de Sint Bavokerk, zoals abusievelijk in de Haarlemse Hofjeskrant 8 stond vermeld, maar de Lichtfabriek gekozen tot 'mooiste monument'. De verkiezing was een 'tweetrapsraket': eerst droegen Haarlemmers monumenten voor, daarna kon er uit ruim zestig gekozen worden. Er werden

1438 stemmen uitgebracht, op plek twee eindigde de Grote Sluis in Spaarndam, op drie de boot 'Ondernezing' in het Spaarne, op vier de Amsterdamse Poort en op vijf zwembad De Houtvaart.

De uitslag geeft ook aan hoe belangrijk lobbyen is. Zouden duizend Haarlemmers op straat zijn gevraagd, dan zou de uitslag een totaal ander beeld te zien hebben gegeven.

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

* De vrouw in het witte schort is zuster Hooft, die volgens mevrouw Snel later nog in het Teylers Hofje heeft gewoond

Historisch Museum Haarlem

Damast - Het witte goud van Haarlem is een tentoonstelling over de linnenindustrie in Haarlem in de 16^e en 17^e eeuw. Over blekers en wevers, over Koninklijke geschenken, prachtige patronen en witte damasten. Vanaf 13 maart.

Agenda Gilde Haarlem

Mee met een stadsgids van het Gilde Haarlem langs de Haarlemse hofjes?

DONDERDAG 18 MAART 2010 om 14.00 uur; start Station Haarlem, kaartjeshal, Stationsplein

ZATERDAG 24 APRIL 2010 om 14.00 uur; start Archeologisch Museum (Vleeshal), Grote Markt 18

DONDERDAG 27 MEI 2010 om 14.00 uur; start Historisch Museum Haarlem, Groot Heiligland 47

Bel voor informatie en reserveringen op werkdagen 9 - 10 uur, en 18 - 19.30 uur: 06 16410803 of e-mail: gildewandelingen@gmail.com

**ALS HET ECHT
NIET MEER KAN...**

Een kunstgebit of prothese is niet echt van te onderscheiden en u kunt nog jarenlang onbezorgd eten, drinken én lachen. Uw kunstgebit wordt voor 75% vergoed vanuit de basisverzekeringszekering.

Tandprothetische praktijk
Fred van der Linde
Parklaan 88 - Haarlem - Tel. 023 532 19 72

Verhalenfestival in zeven hofjes

Alweer voor de derde keer: op 29 mei vindt in zeven hofjes het derde gratis Verhalenfestival Kennemerland plaats. Het publiek kan in elk hofje aanschuiven.

Onder het motto *Met Verhalen Langs Hofjes Dwalen* staan in het Frans Loenenhofje, hofje In den Groenen Tuyn, hofje van Bakenes, Joh. Enschedé Hofje, hofje van Noblet, Wijnbergshofje, en het Zuiderhofje vertellers klaar om het publiek te vermaken met een gevarieerde verhalenschat. De verhalen worden omlijst met live muziek. Om 13.00, 14.00 en 15.00 uur begint het programma.

Brederode terecht bij 'verhalen rond het kampvuur'. Kletzmeruziek van Zelicob.
Entree: volwassenen € 3,-, kinderen t/m

Wie overdag niet kan, kan 's avonds van 20.30 tot 22.30 uur in de ruïne van

12 jaar € 1.50. Museumjaarkaart: gratis. Het verhalenfestival wordt, met dank aan het Schipholfonds, georganiseerd door Stichting Vertelkunst Haarlem.
Meer info: 023- 5575020
vertelkunsthaarlem@kpnmail.nl
www.deblauwekom.nl/vertelkunst

Is dat niet klein?

Dat is steevast de vraag die mij gesteld wordt zodra iemand verneemt dat mijn huisje in een hofje staat. Hoewel in daar nu pas twee jaar woon, achtervolgt die vraag mij al veel langer. Voordat ik in mijn hofje terecht kwam, woonde ik namelijk op een schip. Eerst op een houten kotter en later op een Fries skûtsje. En bij die schepen werd de vraag of het niet erg klein was meestal verlengd met 'Is dat 's winters niet koud?'

Op die schepen heb ik het nooit te klein gevonden. Je kiest zelf voor zo'n manier van leven en dat scheelt al een stuk. Wat mijn huisje in de hof betreft, mijn woonkamer meet 4,67 bij 3,92 meter. Dat is voorwaar geen balzaal, maar met een beetje handig inrichten oogt het beslist niet krap. Verder bestaat mijn gehuurde rijkdom nog uit een halletje, toilet, aparte keukentje dat ruim genoeg is om voor twintig mensen soep te koken, en boven heb ik nog een slaapkamer die voldoende ruimte tot slapen biedt en tenslotte een badkamer waar ik elke morgen weer fris uit tevoorschijn kom.

Ik heb in veel grotere huizen gewoond, maar ik zat dan toch altijd op dezelfde plek. Alles is relatief, het gaat er toch om hoe je het allemaal zelf ervaart en niet wat een ander er van denkt. Er zijn een heleboel mensen die tegen je zeggen, goh, je woont in een hofje, wat leuk. Maar zelf zouden ze er beslist niet willen wonen: te klein, waar laat ik al mijn spullen. Weer zoiets. Als je het goed nagaat, heb je zoveel niet nodig. In een vrolijke binnenstad wemelt het van goedlopende winkeltjes waar men goed bedoelde onzin verkoopt die moet suggereren dat de aanschaf ervan je huis vrolijker maakt. Ik heb daar geen last van. Mijn huisje biedt geen ruimte meer aan overdaad. Hooguit een bloemetje. Laatst zag ik bij De Schalm een mooi ontworpen gemakkelijke stoel. Even dacht ik: die zou ik wel willen hebben, maar ik heb er geen plaats voor. En de gemakkelijke stoelen die ik heb vind ik mooi – en dat zijn ze ook – dus die doe ik niet weg. Wonen in een hofjeshuisje is dus een luxeprobleem. Maar erg groot is dat probleem niet, het staat keurig in verhouding tot de afmetingen van mijn woning.

Wonen is mijn hofje – het heet Essenhof – en ligt aangenaam verstopt, bijna geen Haarlemmer weet het te vinden – heeft het leven voor mij erg overzichtelijker gemaakt. Ik leef er gelukkig met een schare aan prettige burens en elke keer als ik mijn huisje binnentreed, overvalt mij een geluksgevoel van behoorlijke afmeting.

Ko van Leeuwen

Nieuw hek Proveniershof

Ergens in het voorjaar krijgt het Proveniershof een hek, dat identiek is aan dat van het Noord-Hollands Archief in de Jansstraat. Bewoners hopen zo op minder hangoverlast en ook dat hiermee het fietsen door het hofje uit de wereld is.

Van de gemeente heeft de bewonerscommissie, zo laat voorzitter Henk Walstra weten, ook een toezegging voor een mededelingenbord. De opdracht ligt inmiddels bij Monumentenzorg. Een wens van een bewoner om een brandpreventieonderzoek gaat in maart ook in vervulling.

Extra maatregelen zoals een rookmelder in elke woning worden door de commissie besproken met eigenaar Ymere en de brandweer.

Proveniershof

*Een fiets omgeven door een rode rand slaakt een vloek in de stenen poort
Wie heeft dit welkom zo verwoord
als ik te voet de drukkende hitte van de stad ontlucht?*

*Maar binnen vang ik de zuurstof van de bomen, grijp ik de adem waar ik naar zucht, snuif ik het gras dat er nog niet van plastic is
waar ieder vals geluid is uitgewist
zing ik de lof van het Proveniershof*

*En achter hoge bomen verscholen waakt de Nieuwe Kerk 's nachts over de stil sluimerende huizen
waaruit de bewoners tevoorschijn komen als haar klokken weer gaan luiden en de stilte verstoren als eens de schutters van Sint Joris*

Ik zoek verkoeling bij de pomp waaruit helaas geen water komt

Harmen Malderik

‘Bonjour, mes confrères, daar ben ik dan!’ Parmantig schrijdt MAURITS VAN BERCKENRODE de regentenkamer binnen. Rouge op zijn wangen, roodgeverfde lippen en een weelderige allongepruik tot over zijn schouders. ‘Voilà!’ In een wolk van poeder paradeert hij voor een drietal heren in zwarte toga’s met molensteenkraag. Iedereen valt stil. Zelfs JAN HUYDECOPER, een bierbrouwer nota bene. ‘Godallemachtig..’ ‘Jazeker, het nieuwste uit Parijs!’ Met bestudeerde zwier slaat MAURITS zijn mantel naar achter en ontbloot een bontgekleurde bef. Dat is teveel voor REYNIER SONCK die gierend wegduikt achter een kasboek. – ‘Heb ik iets gemist?’ Wantrouwig kijkt MAURITS de tafel rond, waar alleen de jonge COEN HASSELAER zijn gezicht nog in de plooi houdt: ‘Nee hoor, de financiën hebben we doorgenomen, nu nog een nieuwe bewoonster.’ – ‘En die hebben we ook al.’ REYNIER laat zijn register half zakken: ‘Aletta Vinck.’ – ‘Très bien, dan kan ik meteen door naar de Hout!’

De oude HUYDECOPER en SONCK wisselen veelzeggende blikken. ‘Wij gaan mee!’ Tsja, deze telg van Berckenrode had weliswaar de rijkdommen van zijn voorouders geërfd, maar niet de sociale betrokkenheid en daadkracht waarmee zij het hofje hadden gesticht. ‘Aletta Vinck?’ Bij de deur draait het gezelschap zich om naar COEN, die als enige aan tafel is achtergebleven.

‘Wie is Aletta Vinck?’ Even blijft het stil. ‘Gewoon, een dienstbode van zestig.’ REYNIER haalt zijn schouders op. ‘Ze kan het werk niet meer aan en zoekt onderdak.’ – ‘En waarom krijgt zij voorrang?’ Verwonderd glimlacht

REYNIER naar de jonge regent: ‘Was het niet mijn beurt om te kiezen?’ Achter hem staat MAURITS al op de gang: ‘Messieurs, je vous implore!’ COEN vouwt een wachtlijst open: ‘Wat zeg ik dan tegen Sara Martens hier?’ Hij tikt op de bovenste naam. ‘Voordat er weer een huisje vrijkomt, zijn we vier, vijf jaar verder. Waar blijft zij tot die tijd?’ Ongemerkt is de sfeer omgeslagen en ook HUYDECOPER keert terug: ‘Mijn beste, compassie is voortreffelijk, maar heel Haarlem kun je niet redden. Dus zullen we?’ Machteloos spreidt COEN zijn armen: ‘Weduwe Martens moet toch weten waarom ze is gepasseerd? Is ze niet fragiel genoeg? Bent u bang dat ze te lang blijft leven?!’

Geamuseerd schudt HUYDECOPER zijn hoofd: ‘Alstublieft zeg, gaan we nu met elkaar wedijveren in rampspoed?!’ – ‘Ik hoef me toch niet te verantwoorden!’ REYNIER doet geen moeite zijn ergernis te verbergen. ‘Omstebeurt zouden we iemand aanwijzen en ik neem juffrouw Vinck.’ – ‘Waar komt zij vandaan?’ COEN blijft onverstoort. ‘Is zij gereformeerd?’ – ‘Daar ga ik wel vanuit.’ – ‘En

verder?’ – ‘Ze was dienstbode..’ – ‘Bij wie? Wat zijn haar referenties?!’ REYNIER plukt aan zijn revers: ‘Aernout van Druyvesteyn.’ Ongelovig staart COEN hem aan. MAURITS komt giechelend weer binnen: ‘Ha-ha, c’est ridicule! Die bezit de halve stad!’

Hij fatsoeneert zijn trompetmouwjes van zilverkant: ‘Kan hij zelf niet voor haar zorgen?’ – COEN monstert REYNIER spottend: ‘Wat staat ertegenover? Paar vaatjes brandewijn? Een perceel in Spaarnwoude?’ – ‘Wat insinueert u?!’ REYNIERS stem klinkt gevaarlijk zacht. – ‘Of moet Aernout een zetel regelen in het vroedschap? Voor een krentenweger als u?’ – ‘Je vraagt erom, Hasselaer!’ Net op tijd kan HUYDECOPER tussenbeide springen: ‘Heren, heren, laten we in godsnaam het hoofd koel houden!’ – ‘Het wordt Aletta Vinck!’

REYNIER trilt van woede. – ‘Dan weet morgen heel Haarlem wat voor sujet u bent!’ Met gebalde vuisten staat COEN bij het raam. Een geladen stilte. MAURITS sluit de gangdeur: ‘Oh lala... Wat zou mijn overgrootvader wel niet zeggen? Het hofje is voor behoeftigen en niet...

Pas bon.’ Met een zucht gaat HUYDECOPER zitten: ‘We zullen er toch uit moeten komen.’ – ‘Mais c’est évident! Een arme weduwe of een dienstbode van de rijkste familie?! Très facile!’ – ‘Goed, dan gaan we stemmen.’ Enigszins gekalmeerd neemt REYNIER weer plaats: ‘Accoord?’ COEN knikt. ‘Wie is er voor Aletta Vinck?’ REYNIER steekt zijn hand in de lucht. ‘C’est immoral! Absurde!’ Hoofdschuddend laat MAURITS zijn afkeuring blijken.

Maar naast hem staart COEN geschrokken voor zich uit... naar de opgeheven hand van JAN HUYDECOPER. ‘Jij... jij doet Van Druyvesteyn die gunst..’ Ook MAURITS kijkt stomverbaasd opzij. – ‘... waarvoor... een zetel in het bestuur?’ Zonder een spier te vertrekken kijkt de brouwer rond: ‘Verder niemand voor juffrouw Vinck?’ Het duurt even, maar dan gaat een derde hand aarzelend omhoog. En het hele gezicht van MAURITS lijkt wel overdekt met rouge. 9

Tekst: Maarten van der Duin
www.wildwords.nl

Macht

© 2009 Eric J. Coolen

Winter in de hofjes

• BROUWERSHOEJE

• LUTHERSE HOEJE

Haarlem Monumentaal

Nieuws over hofjes in boek over Bloemert

In zijn nieuwe boek over pastoor Bloemert (1585-1659), stichter van het Broodhuisje, een voedselbank voor katholieke armen, brengt de auteur Wim Cerutti een Haarlems charitatief katholiek netwerk in kaart, waartoe een aantal oude Haarlemse instellingen behoorden zoals het Heilig Kerstmisgilde (gesticht ca. 1320), het Sint Jacobsgilde (circa 1400) het Sint Jacobs Godshuis (1437), maar ook enkele katholieke hofjes.

Hierbij werpt Cerutti ook een nieuw licht op het ontstaan van een aantal katholieke hofjes na de reformatie en toont hij een aantal verbindingen aan tussen bestuurders van het Broodkantoor en de regenten van een aantal hofjes. Cerutti, oud-plv. gemeentesecretaris, is 12½ jaar secretaris van de Stichting Haarlemse Hofjes geweest.

De meeste hofjes zijn ontstaan uit een particulier initiatief van vermogende Haarlemmers, een enkel op initiatief van het stadsbestuur of een gilde. Er waren hervormde, lutherse, remonstrantse, waalse en enkele doopsgezinde hofjes. En uiteraard waren er ook katholieke hofjes.

De katholieke hofjes zijn niet zomaar gesticht, schrijft Cerutti. Na de reformatie werd het de katholieken vrijwel onmogelijk gemaakt om de zorg voor hun armen goed te organiseren. Een manier om belemmeringen, opgelegd door het stadsbestuur, te omzeilen, was door het stichten van een hofje en het bestuur te leggen in handen van regenten die ook

• Twee verdwenen katholieke hofjes, gelegen aan de Lange Herenstraat in het stationsgebied. Foto 1904. Rechts het Hofje van Codde, gebouwd 1872. Daarnaast het Hofje Van Beresteyn, gebouwd in 1688 en in neo-Romaanse stijl herbouwd in 1885. Beide hofjes werden in het kader van de stations-plannen in 1969 gesloopt, samengevoegd en herbouwd aan de Jos. Cuyperstraat aan de voet van de Kathedrale Basiliek Sint-Bavo.

katholiek waren. Zo ontstonden vanaf 1581 tot 1635 heel wat hofjes met katholieke stichters en regenten: Vrouwe- of Verwershofje (1593), Guurt Burretshofje (1605), Hofje De Vijftien Kamers (1607), Hofje van Codde (1608/1611) en het Hofje 'In de Groenen Tuyn' (1616). Ook de stichter van het Frans Loenenhofje (1607) was katholiek. In het midden van de zeventiende eeuw veranderden de regenten van dit hofje van rooms naar hervormd.

Tussen bestuurders van het Broodkantoor en regenten van een aantal katholieke hofjes bestonden allerlei personele unies en familiebanden. In de achttiende eeuw waren twee thesauriers van het Broodkantoor tevens lid van het college van regenten van Codde en Van Beresteyn. Dit waren Bernardus Borst en Jan Gerbrand Cavellier van Adrichem.

Walterus van Bommel (1848-1880) thesaurier van het Broodkantoor was tevens van 1865-1880 regent van het Hofje In de Groenen Tuyn en vanaf 1866 ook regent van de Hofjes van Codde en Van Beresteyn.

Het Hofje In de Groenen Tuyn had dezelfde regenten als het Hofje van Codde en vanaf 1731 ook dezelfde als het Hofje van Beresteyn. Pas vanaf 1870 kreeg het Hofje In de Groenen Tuyn eigen regenten.

De belangrijkste Haarlemse charitatieve organisatie, het Jacobs Godshuis (gesticht in 1437) heeft in de loop der eeuwen over verschillende hofjes het bestuur gevoerd. Zo werd het Hofje Dubbelde Muts (gesticht vóór 1736), in de Slogerspoort uitkomende op de Nassaulaan, in 1755 aan het Jacobs Godshuis ten geschenke gegeven. Het hofje is in 1894 geveild. In de negentiende eeuw kreeg Jacob het bestuur over twee, inmiddels verdwenen hofjes in de Barrevoetstraat: het Hofje De Vijf Kamers (1563) en het Hofje De Twaalf Apostelen (1538). Vanwege verbreding van de Barrevoetstraat werd het laatste hofje in 1882 gesloopt.

In het boek van Cerutti lezen we dat ook pastoor Bloemert een hofje stichtte, waarvan we nog nooit hadden gehoord. In 1636 kocht Bloemert een brouwerij aan de Baknessergracht/Kokstraat en verbouwde deze tot een schuilkerk, waarvan hij zelf pastoor werd. In de tuin liet hij een aantal huisjes bouwen waarin hij 'klopjes' zette. Dit waren ongehuwde katholieke vrouwen die hadden gekozen voor een semi-religieus leven en de pastoor hielpen bij allerlei taken in de parochie. Deze gemeenschap noemde zich wel de 'Kleine Hoek', het hofje wordt in de bronnen aangeduid als Hofje Sint-Anna (zo

Zicht op de gevelsteen

Eén van de mooiste gevelstenen van Haarlem siert sinds 21 augustus 2003 de achtergevel van een museum. De scène net buiten de gefantaseerde stadspoort van Weert toont een dappere piekenier die het opneemt tegen een duivels wezen. De 17e eeuwse gevelsteen is afkomstig van het in 1546 gestichte huis van het lakenweversgilde in de Lange Vlamingsstraat 13. En niet toe te schrijven aan de om geloofsredenen uit Weert naar Haarlem uitgeweken lakenkoopman Willem van Heythuisen, met wiens geld in 1651 een hofje tegenover de Haarlemmerhout is opgericht.

De prijsvraag is een samenwerking tussen de Haarlemse Hofjeskrant en de Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem.

Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag' naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en win een boekenbon van € 15.

Oplossing HHK 8: Sluitsteen 't Scheepje hangt op de Houtmarkt 7.

heette ook de schuilkerk) of Bloemerts-hofje. Het lag aan de Biggsteeg (nu Bloemertstraat). Bloemert liet in 1659 geld na om zijn hofje te verbouwen. Er moesten 12 'camers' komen, een gemeenschapsruimte, een keuken en een regentenkamer. Over het hofje is verder vrijwel niets bekend. Het werd in 1774 wegens bouwvalligheid gesloopt.

• Blik op interieur van het Broodhuisje getekend door H.J. Wesseling (1928)

Eind 2009 verscheen een nieuw boek van Wim Cerutti. Het is een biografie van een vrijwel vergeten Haarlemmer, pastoor Bloemert (1585-1659), stichter van het 'Broodkantoor', aan de Lange Veerstraat, misschien wel het meest onbekende Rijksmonument van Haarlem.

Dit Broodhuisje, een voedselbank, valt sinds 2008 onder de bestuurlijke paraplu van het Sint Jacobs Godshuis. Het wordt dit jaar gerestaureerd. Bloemert, een veelzijdig en fascinerend mens, vriend van Descartes en Vondel, is ook de stichter van de

schuilkerk aan de Baknessergracht/Kokstraat. Hij was vele jaren kanunnik van het roemrucht Haarlems kapittel en pastoor van het Begijnhof. Wim Cerutti schreef eerder standaardwerken over het Stadhuis en de Janskerk. Het boek, 192 pagina's, met meer dan 100 afbeeldingen,

is fraai voorgegeven. Het is verschenen bij Uitgeverij Spaar en Hout en in de boekhandel te koop voor €29,90.

Genealogie: Dirck-mania

Zou Dirck van Bakenesse ooit hebben kunnen bevroeden dat ruim 600 jaar na zijn overlijden mensen anno 2010 op zoek zouden gaan naar zijn laatste, nu onbekende, rustplaats? Wim Bakkenes (85) en Patrick Bakkenes (24), die een studie schreven over het oude geslacht van Bakenes en ook op zoek gingen naar het graf van Dirck, kwamen eind december op uitnodiging van de Hofjeskrant naar Haarlem.

• Regent Ok de Lange (r) ontvangt een reproductie van het schilderij van Dirck van Bakenesse (in 1593 geschilderd) van Patrick Bakkenes

In de mooi gerestaureerde regentenkamer van de Bakenesser Kamer worden de heren ontvangen door regent Ok de Lange. Ook aanwezig is de oud-archivaris de heer Jaap Temminck. Uiteraard gaan de gesprekken over de ontstaansgeschiedenis van het hofje en over die wonderlijke wel-doener Dirck van Bakenesse. Het twee eeuwen na zijn dood geschilderde portret verhuisde in 1889 naar het Stedelijk Museum, dat toen zetelde in het stadhuis. Het zou eigenlijk weer in de regentenkamer dienen te hangen in plaats van in het depot van het Frans Halsmuseum! Jaap Temminck vertelt dat het Frans Hals Museum bezig is het historische gedeelte van

hun verzameling over te dragen aan historische instellingen als de Vereniging Haerlem.

Vanaf 1980 is Wim Bakenes bezig met de Bakenes-genealogie. Patrick, uit dezelfde stam, raakte besmet met het virus toen hij elf was. Ze onderzochten de verspreiding van de naam via Haarlem, Leiden, Alphen en Utrecht naar Gelderland. In Lunteren zowel als in Veenendaal en Arnhem bleken al in 1566 goederen (hofsteden) te liggen met de naam Baeckenes, Backenes en Bakkenes. Wim: "Daar liggen in elk geval onze 'roots'." Of het oude adellijke geslacht is uitgestorven is nog steeds niet zeker, immers de naam bleef voorkomen al schreef

Foto Marco Boeringa

Proveniershof bij nacht

men die in later tijd anders. (van) Bakenessen kwamen nog enkele eeuwen voor in Leiden, Alphen en Utrecht maar een genealogische aansluiting op de oude van Bakenessen werd nog niet gevonden. Niet uit te sluiten is dat de naam Bakenes later een toponiem was, d.w.z. mensen die zich 'van Bakenes' gingen noemen omdat op Bakenes hun oorsprong lag. Er is ook bewijs dat de naam Van Bakenes is toege-

voegd door sommige families (b.v. de familie Geltsak van Bakenesse, waarvan een wapenbord in de St. Bavokerk hangt). Ok de Lange vertelt dat uit niets blijkt dat Dirck koopman was. „Hij bezat landerijen en leefde waarschijnlijk van de opbrengst van de pacht. Enige jaren voor zijn dood heeft hij vermoedelijk Geert Grote horen prediken in de Bavokerk. Diens zuivere leer heeft grote indruk op hem gemaakt, wellicht de doorslaggevende reden om zijn vrouw Lysbeth en zoon Dirck de opdracht mee te geven een hofje te stichten. Dit hofje is overigens niet het oudste hofje qua stichtingsjaar, wel het oudste nog bestaande hofje.”

De blik op...

Regent Wybrand Hendriks 1744-1831

Tussen de Heeren & Dames van de vooraanstaande Haarlemse Regentencolleges nam de geboren Amsterdammer Wybrand Hendriks een opmerkelijke plaats in.

Toen hij in juni 1785 werd benoemd als kastelein van Teyler's Fundatie en opzichter over het kunstkabinet had hij al in Amsterdam een hele carrière als behangsel- en kunstschilder achter de rug. Door deze benoeming kwam hij met zijn vrouw Agatha Ketel in het Fundatiehuis van Teyler aan de Damstraat te wonen. Hij was actief als Kunstopzichter van Teyler's en zeker ook als kunstschilder en er zijn gelukkig veel fraaie kunstwerken van zijn hand bewaard gebleven. Vooral zijn portretten zijn van een

opmerkelijke fysiologische gelijkenis en geven de afgebeelde personen heel goed weer. Door zijn vooraanstaande positie bij Teyler's werd hij in september 1787 aangezocht als Regent van het Antonie of Vrouwe Gasthuys.

Dit hield hij tot september 1830 aan. Opmerkelijk is dat hij zichzelf toch wel 'zag zitten': hij schilderde daarvoor het Regentenportret "Geoffreerd uyt agting door Wd. Hendriks 1788" waarbij hij zichzelf in het midden van de andere Regenten en de Opzichteres van het Hofje afbeeldde.

Had Hendriks zich eerst bekwaamd in het schilderen en tekenen en lesgeven aan leerlingen, hij realiseerde zich goed dat hij ook in een spannende politieke tijd leefde waar veel te doen was. Het optreden in 1787 in Haarlem van de Patriotten ontging hem niet en hij was als lid van een van

de Haarlemse Volksclubs betrokken bij de Bataafse Omwenteling in 1795. Deze gebeurtenissen legde hij diverse keren vast.

In 1802 overlijdt zijn eerste vrouw Agatha Ketel; in 1804 hertrouwt hij met Geertruid Harmsen. Zelf sterft hij op 28 januari 1831 en wordt begraven in de Oude Bavo in graf nr. 534 van de middentrans. Zijn biografie beschrijft hem lovend en noemt hem de Haarlemse Frans Hals van zijn tijd.

Louis Ph. Mathijsen.

Haarlemse
Hofjeskrant

GRATIS
meenemen!

In Haarlem ligt de krant gratis voor u klaar in het stadhuis, diverse musea, het Noord-Hollands archief, en bij drogisterij Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, Jan van der Pigge koffie, thee en tabak, Douwe Egberts Koffie & Kado, HEMA-fotoshop en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Buiten Haarlem in diverse boekhandels en de bibliotheken in Heemstede en Bloemendaal. Ook in zorgcentra waaronder het Reinaldahuis, De Blinkert, De Janskliniek, Schalkweide, Schoterhof, Nieuw-Delftweide en Sint Jacob in den Hout.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn.

Oplage: 10.000
Tekst en foto's: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers